

Oorsprong en betekenis van de vlagvoering

„Op het water ziet men scherp en kan men uit kleinigheden veel omtrent de kwaliteiten van een eigenaar van een jacht afleiden. Niets tekent een eigenaar zozeer als een sloddervos en als een man met gebrek aan gevoel voor etiquette als een niet geheel voorgehesen en/of in elkaar gedraaide vlag, enzovoort”, aldus mr. J. van Vollenhoven in dit artikel.

Links: zo wordt op ronde- en platbodem-jachten met één mast de nationale vlag gevoerd. De vlaggestok is hier wel erg sterk gekromd en de vlag lijkt zo groot dat zij — slap neerhangend — gedeeltelijk in (in plaats van tot op) het water zal reiken.

Rechts: voor anker van top vlaggende en gepavoiseerde jachten tijdens de overdracht van de lemmeraak De Groene Draeck aan prinses Beatrix. Gepavoiseerde jachten behoren niet te varen.

REEDS in zeer oude tijden werden kentekens gebruikt om aan de saamhorigheid van een groep krijgers of het zich verbonden voelen met vorst, aanvoerder, land en volk uitdrukking te geven.

Sacrale voorstellingen en afbeeldingen van sterke en moedige dieren werden aan lange stokken of aan speren gebonden medege dragen in de verwachting dat zij de dragers en hun volgelingen bescherming en voorspoed zouden brengen en hen even moedig en krachtig en vreesaanjagend zouden doen zijn als de afgebeelde woeste dieren en vogels. Opgravingen hebben aangetoond dat reeds meer dan vijfduizend jaar geleden in Egypte dergelijke symbolen werden gebruikt bij veldtochten en godsdienstige plechtigheden. Ook de Assyriërs, Israëlieten, Parthen en Grieken kenden ze reeds. Bekend is dat de Parthen een draak bezigden, de Perzische koning Cyrus een gouden adelaar op een wit veld voerde, de Atheners hun geluksteken de olif en de

Thebanen de sfynx op kleine wimpels meedroegen. De Romeinen gebruikten aanvankelijk afbeeldingen van verschillende dieren, bijvoorbeeld jakhals, beer en paard; later voerden zij echter uitsluitend de adelaar op hun veldtochten mede. De oude Germanen richtten als teken van gezag en rechtsbevoegdheid een speer op, waaraan een met emblemen versierde doek was bevestigd. Ook de latere Vikingen bezaten soortgelijke vanen waarop draken en vogels waren afgebeeld.

In het tot het christendom overgegangene Europa waren tot in de dertiende eeuw vlaggen en wimpels godsdienstige tekens, die niet in de strijd werden meedragen, doch in de kerken bleven als eerbewijs voor de heiligen. Aangenomen wordt dat de Franse koning Lodewijk VI de eerste vorst is geweest die een dergelijke vlag in het veld bracht. Ook op zee werden daarna aan heiligen gewijde vlaggen gebezigd, die dan werden bevestigd aan de masten van

schepen, die de naam van die heiligen droegen. Nog weer later gebruikten aanvoerders voor zich en voor hun eigen volgelingen rechthoekige vlaggen, die banieren werden genoemd. Ontvingen zij als beloning voor bewezen uitzonderlijke diensten een gebied in leen, dan richtten zij als kentekens van het wettig geschenk hun banier voor hun behuizing op. Zo werd de vlag geleidelijk symbool niet alleen voor de krijgslieden, maar ook voor volk en land. In de late middeleeuwen kende men vlaggen van verschillende afmetingen en vormen. Zo was er de strijdvlag, de banier, die voor de keizer zes, voor een koning vijf, voor een prins vier en voor adellijke veldheren drie voet in het vierkant mat. Verder kende men de banderolle — een klein soort banier — de gonfanon of strijdvaan en de gonfalon, die beide aan een dwarshout werden gevoerd, en de pennon, het lansvaantje der ridders. Verschillende van deze vlaggen en vanen werden ook op zee ge-

voerd, hetgeen bijvoorbeeld blijkt uit de oudste — Bourgondische — instructie voor onze vloot.

De oudste nationale vlag die nog bestaat is de Deense; deze dateert van 1219, toen koning Waldemar van Denemarken als antwoord op de gebeden van het door hem aangevoerde leger een kruis tegen de hemel zag en dit witte kruis op een rood veld als vlag invoerde. Verscheidene Europese zeevarende volken bedienden zich enige eeuwen geleden van de kleuren rood, wit en blauw in hun vlaggen. Hiervoor worden verschillende verklaringen gegeven. Sommigen zien in deze kleuren de drie standen (geestelijkheid, ridderschap en steden), anderen weer stellen dat het ter zee gebruik was de vloot in drie smaldelen te verdelen, waarbij de opperbevelhebber zich in de regel in het middelste smaldeel bevond en een witte vlag voerde, terwijl de bevelhebbers van het voorste en het achterste smaldeel respectievelijk een rode en een blauwe vlag voerden. Daarom zou bijvoorbeeld de Franse vlag de kleuren blauw, wit en rood bezitten en Engeland — in 1707 nog — voor de oorlogsvloot de witte, voor de reservevloot de blauwe en voor de handelsvloot de rode vlag hebben voorgeschreven.

Voor wat betreft de Nederlandse vlag wordt ook nog wel gesteld, dat de drie kleuren afkomstig zouden zijn van het livrei van de graven van het Beierse huis of van het — in 1577 voor het eerst beschreven — livrei van de Prins van Oranje. In 1572 wordt voor het eerst de Prinsenvlag genoemd, een driekleur met drie tot soms echter wel tien banen toe, of ook wel

effen oranje (tussen het heraldieke rood en een donker oranje kleur bestond principieel geen verschil). Eerst komt die vlag voor naast de Bourgondische en na de afzwering naast de Statenvlag (een gekroonde rode leeuw met 17, later 7, pijlen op geel veld, later een dito gele leeuw op rood veld). Pas na 1795 wordt het rood-wit-blauw als enige landsvlag aanvaard. Eerst in 1949 werden bij ministeriële beschikking de kleuren nauwkeurig bepaald en werden voor het rood vermiljoen en voor het blauw kobaltblauw, beide van een aangegeven tint en intensiteit, voorgeschreven.

Sedertdien bestaat er dus voor ons maar één nationale vlag en kan er behoudens twee uitzonderingen — geen andere vlag in haar plaats worden gebezigd. Deze twee uitzonderingen zijn: de marinereservevlag en de verenigingsvlag van de Koninklijke Nederlandsche Zeil- en Roeiveeniging. De eerste is een rood-wit-blauwe vlag met in de witte baan een anker met kroon, die op koopvaardij schepen, waarvan de gezagvoerder reserve-officier der Koninklijke Marine is, in de plaats van de nationale vlag kan worden gevoerd. De tweede is een rood-wit-blauwe vlag met in de witte baan een blauwe ruit waarin een gouden kroon boven 's konings (koning Willem III) naamcijfer (een W) eveneens in goud. Deze vlag mag slechts op jachten van leden van de „Koninklijke” in de plaats van de nationale vlag — zij werd in 1852 daarmee gelijkgesteld — worden gevoerd en slechts dan alleen wanneer tevens de clubstandaard van deze vereniging wordt gevoerd. Alle overige rood-wit-blauwe vlaggen met — meestal in de bovenhoek bij de stok —

een embleem, die men wel op jachten op de voor de nationale vlag bestemde plaats ziet voeren, behoren daar niet thuis. Dit ingeslopen misbruik van het voeren als nationale vlag van wat op zijn best een verenigingsvlag is, getuigt van onwetendheid of — stote zich, die zich stoten wil — het riekt naar iets dat men zou kunnen vergelijken met de handelwijze van de parvenu, die door het zich onrechtmatig aannemen van een blazoën meent zich zodoende een afgunstig begerd doch daaraan niet verbonden privilege te hebben veroverd.

Ten aanzien van het recht om op een jacht de Nederlandse vlag te mogen voeren bestaat enige vaagheid. Wel zegt artikel 409 van het Wetboek van Strafrecht dat de schipper die de Nederlandse vlag voert, wetende dat hij daartoe niet gerechtigd is, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete, maar de wettelijke bepalingen die een bevoegdheid geven of ontnemen tot het voeren van de Nederlandse vlag, zijn — anders dan men op grond daarvan zou mogen verwachten — nogal summier. De Zeebrievenwet van 1926 zegt, dat zeeschepen gerechtigd zijn de Nederlandse vlag te voeren indien zij voorzien zijn van een zeebrief (een document, dat o.a. vermeldt de naam van het schip, het (registratie)kantoor waar het in het scheepsregister is te boek gesteld, de naam van de eigenaar, enz.). Deze wet verstaat echter — naast enige andere, hier niet terzake doende categorieën van schepen en vaartuigen — onder zeeschepen niet: vaartuigen van zeilverenigingen of jachtclubs, die als zodanig door de met de uitvoering dezer wet belaste minister zijn er-

kend, noch schepen metende minder dan twintig kubieke meters bruto inhoud.

Op het eerste gezicht lijkt het alsof men voor wat onze jachten betreft aan deze bepaling weinig heeft. Leest men haar echter in combinatie met een andere bepaling van genoemde wet, namelijk dat de zeebrief — en daarmee dus ook het recht de Nederlandse vlag te mogen voeren — vervalt, indien het schip zijn hoedanigheid van Nederlands schip verliest, dan lijkt de conclusie niet ongewettigd dat voor het recht de Nederlandse vlag te voeren (behoudens enige uitzonderingen die hier onvermeld blijven) primair vereist is, dat het schip een Nederlands schip is en dat bepaalde categorieën Nederlandse schepen bij wijze van uitzondering bovendien ook nog aan een of meer secundaire vereisten dienen te voldoen. Zonder op de juridische aspecten verder te willen ingaan, wordt hier gezegd dat in principe alle Nederlandse vaartuigen de Nederlandse vlag mogen voeren en buitenlandse vaartuigen niet.

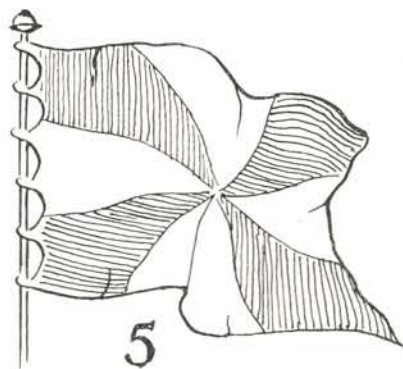
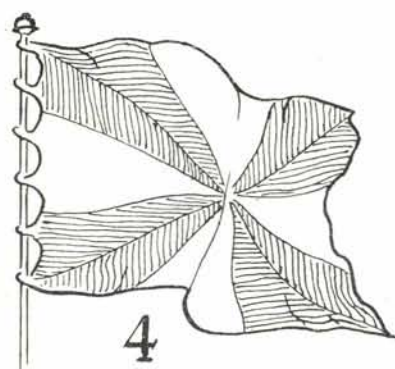
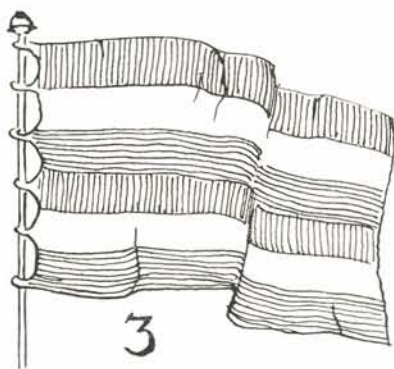
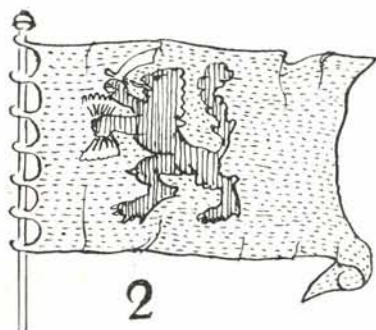
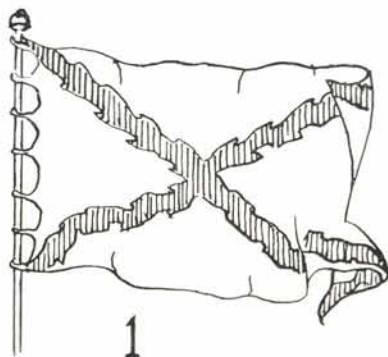
Wanneer is een vaartuig een Nederlands vaartuig? Ook hier zijn de wettelijke bepalingen weer summier. Slechts (de regeling van de nationaliteit van vissersschepen blijft buiten beschouwing) de nationaliteit van zeeschepen is behoorlijk geregeld en wel in het Wetboek van Koophandel.

Hierin worden onder schepen verstaan alle vaartuigen hoe ook genaamd en van welke aard ook, en onder zeeschepen — zonder enige beperking, bijvoorbeeld voor de grootte, het type enzovoort — alle schepen welke worden gebruikt tot de vaart ter zee of daartoe bestemd zijn. Dus ook een jacht, dat wordt gebruikt tot de vaart ter zee of dat daartoe bestemd is, is een zeeschip. Volgens artikel 311 van het Wetboek van Koophandel zijn — naast enige andere hier weinig van belang zijnde categorieën — Nederlandse schepen: schepen welke toebehoren aan Nederlanders.

De nationaliteit van de eigenaar is dus beslissend voor de vraag of een zeejacht een Nederlands dan wel een niet-Nederlands zeejacht is; of een jacht wel of niet de Nederlandse vlag mag voeren. De nationaliteit van binnenschepen, derhalve ook die van binnenjachten, is niet geregeld. Hier rest weinig anders dan in analogie met de regeling voor zeeschepen te stellen, dat een jacht de nationaliteit van de eigenaar volgt, dat derhalve een binnenjacht, dat toebehoort aan een Nederlander, een Nederlands jacht is. Dat aan dit punt enige aandacht is gegeven vindt zijn grond in het feit, dat de laatste tijd buitenlanders die hun jacht hier te lande, maar ook wel in havens aan de Middellandse Zee, hebben liggen, informeren of het mogelijk is daar-

mee onder Nederlandse vlag te varen. Dit kan — ons gevoel zegt het ons ook reeds — niet.

Na deze kleine uitweiding weer terug naar de vlaggen en wimpels. Deze worden onderscheiden in standaarden, vlaggen, wimpels, wakers en vleugels. Standaarden zijn de persoonlijke vlaggen van vorstelijke personen. Zij zijn rechthoekig, vierkant of langwerpig van vorm, soms — bijvoorbeeld de standaard van H.K.H. Prinses Beatrix — met een driehoekige insnijding in de tegenover de broeking (de band die de hijs van de vlag omzoomt) gelegen zijde. In het algemeen worden vlaggen met een dergelijke insnijding standaarden genoemd. Zo spreekt men bijvoorbeeld van de standaard van een kapitein-ter-zee-smaldeel-commandant. Ook vlaggen die drijvende, dat is vast aan een stok, worden gevoerd, noemt men standaarden. Ten slotte bezit iedere watersportvereniging — op één uitzondering na, waarbij dan ook niet van een standaard maar van een geus wordt gesproken (overigens ook niet geheel correct, want het is een wimpel met afgesneden punt) — een clubstandaard, een driehoekige vlag met de verhouding 1 : 2, die door de leden der vereniging op hun vaartuigen wordt gevoerd. Sommige verenigingen kennen aan hun bestuursleden

1. Bourgondische vlag (rood Bourgondisch kruis op wit veld), die vóór de opstand tegen Spanje op onze schepen werd gevoerd. 2. Statenflag met (oorspronkelijk) rode leeuw op geel veld; later verwisselde men de kleuren en werd het een gele leeuw op rood veld. 3. Princenvlag (rood - wit - blauw - rood - wit - blauw), zoals deze blijkt een schilderij in 1672 door Cornelis Tromp op zijn bodem werd gevoerd. 4. Dubbele geus (van linksboven rechts omgaande: rood - wit - blauw - rood - wit - blauw - rood - wit - blauw - rood - wit - blauw), die uitsluitend op vaartuigen van de Koninklijke Marine mag worden gevoerd. 5. Enkele geus (van linksboven rechts omgaande: rood - wit - blauw - wit - rood - wit - blauw - wit - rood - wit - blauw - wit), ook mogelijk is: rood - wit - rood - wit - blauw - wit - blauw - wit, zoals bijvoorbeeld in de verbondsvlag).

Vlagvoering op jachten

Het Friese statenjacht **Friso** voert hier onder de vleugel of waker de standaard van de commissaris der Koningin in Friesland (ten teken dat de commissaris aan boord is); verder op het roer de nationale vlag en voor op het kluihfout de Friese vlag als geus.

en erelden het recht toe een bijzondere clubstandaard te voeren. Deze zijn dan rechthoekig van vorm. Gebruikelijk is, dat erevoorzitter en voorzitter deze zonder bijzondere kentekens, de vice-voorzitter(s) deze met een bal, en de andere bestuursleden met twee ballen in de vlag aan de stokzijde voeren. Ere-leden voeren deze vlag onbeladen maar met een driehoekige insnjding.

Vlaggen zijn rechthoekig van vorm met een verhouding van ongeveer 2 : 3. Zij zijn in meerderheid een symbool voor een gemeenschap en zij worden gebezigd om de saamhorigheid, het zich verbonden voelen met die gemeenschap, te demonstreren. Hiertoe behoren de natie-, provinciale- en verenigingsvlaggen. Een bijzondere vlag is de geus, een vlag die op ronde en platbodemjachten op de boegspriet gevoerd kan worden. De schepen van de Koninklijke Marine voeren, op zon- en feestdagen, doch alleen wanneer het schip ten anker of aan de kade ligt, de dubbele Prinsengeus. Deze mag uitsluitend op marinevaartuigen worden gevoerd. Hij bestaat uit twaalf van het middelpunt uitgaande driehoekige gedeelten, die — vanaf de naar rechts uitwaaiende geus en van de bovenhoek bij de stok — met de zon mee respectievelijk blauw-wit-rood-blauw-wit-rood-blauw-wit-rood-blauw-wit-rood gekleurd zijn. Op ronde en platbodemjachten kan men de enkele Prinsengeus of — zo men wil — de provinciale vlag (van de provincie waar de eigenaar woonachtig is) als geus voeren, al wil onze traditie min of meer, dat een

geus de kleuren van onze natievlag hebben moet. Op onze binnenwateren ziet men vaak op de voor de Nederlandse (let wel Friese vrienden: Nederlandse en niet „Hollandse”) vlag bestemde plaats incorrect de Friese voeren.

Andere bijzondere vlaggen zijn de onderscheidingsvlaggen van autoriteiten als de minister van Marine, de staatssecretaris van Marine en vlagofficiëren. Ook de eigenaarsvlag is een bijzondere vlag. Deze persoonlijke vlag wordt door de betreffende eigenaar in de regel tevens als wedstrijd-vlag gebezigd, terwijl zij verder ook als prijsvlag kan worden gebruikt. In ons land ziet men het gebruik van het zetten van prijsvlaggen na de wedstrijd of na afloop van een serie-wedstrijd of de laatste wedstrijd van het seizoen niet meer. Hierbij wordt onder de clubstandaard een aantal eigenaarsvlaggen, gelijk aan het in het seizoen behaalde aantal eerste prijzen gehesen, vervolgens een blauwe wimpel met het cijfer 2 in wit, gevolgd door een aantal eigenaarsvlaggen gelijk aan het aantal behaalde tweede prijzen; en ten slotte een rode wimpel met een witte 3, gevolgd door zoveel eigenaarsvlaggen als er derde prijzen werden behaald. In Engelse watersportbladen is enige keren de vraag gesteld of het voorschrift, dat een jacht in de wedstrijd een wedstrijdvlag moet voeren, nog wel zin heeft. Degenen, die deze vraag ontkennend beantwoorden, wijzen erop dat men vroeger, toen het aantal deelnemende jachten aan een wedstrijd gering was, deze jachten aan hun wedstrijd(eigenaars)vlag

kon herkennen. Toen het aantal deelnemers groter werd (tegenwoordig wel meer dan honderd soms) was dit niet meer mogelijk en werden de zeilnummers ingevoerd.

Voorts zijn er nog de internationale seinvlaggen, bestaande uit zesentwintig rechthoekige lettervlaggen met de verhouding 4 : 5, tien cijferwimpels met afgesneden punt en met de verhouding 3 : 10, een onderscheidingswimpel met afgeknotte punt (in de wandeling de „kattestaart” genoemd), eveneens met de verhouding 3 : 10, en drie vervangwimpels. Met deze seinvlaggen is het mogelijk tussen schepen of met de wal, en volgens de voorschriften en de codes van het Internationale Seinboek, communicatie te onderhouden. In de zeilsport worden de seinvlaggen en -wimpels ook gebruikt als klassevlaggen voor de verschillende klassen van wedstrijdvaartuigen en voor het kenbaar maken van bijzonderheden, van belang voor de deelnemers aan de wedstrijd. Voorts worden de seinvlaggen gebruikt om bij zeer feestelijke gelegenheden een vaartuig te pavoiseren. Zij worden dan van de voorsteven (of de nok van de boegspriet) over de top(pen) van de mast(en) en de nok van de giek (of het hek) gevoerd; voor en achter aan de tampen bezwaard en tot op het water. De nationale vlaggen en de clubstandaard moeten boven de pavoiseervlaggen uitsteken en het is goed gebruik geen seinvlaggen, die gelijken op de natievlaggen van in de haven aanwezige buitenlandse vaartuigen, te gebruiken. Bij eenvoudige feestelijkheden wordt slechts van

Links: twee Engelse jachten met hun prijsvlaggen. Het jacht op de voorgrond voert aan een vlaggelijn naar het hek van boven naar beneden: tien wedstrijdvlagen, een blauwe wimpel met wit cijfer 2, vier wedstrijdvlagen, een rode wimpel met wit cijfer 3 en twee wedstrijdvlagen. Het geeft daarmee aan dat het in het betreffende seizoen tot op dat tijdstip tien eerste, vier tweede en twee derde prijzen heeft gewonnen. In Nederland ziet men deze wijze van vlagvoeren niet meer.

Rechts: de Eudia (39 OC) voert een waker, een driekleurige tot op het water reikende drijvende wimpel, de clubstandaard en achter op het roer de verenigingsvlag van de Koninklijke Nederlandsche Zeil- en Roei-Vereeniging, die met de nationale vlag is gelijkgesteld.

Onder: schema vlagvoering op jachten, ontleend aan de door de ANWB uitgegeven Almanak voor Water-toerisme (deel I).

VLAVVOERING OP JACHTEN

	Ronde en platbodemjachten met 1 mast			Scherpe zeiljachten met één mast met gaffeltuig			Scherpe zeiljachten met één mast met torentuig			Scherpe zeiljachten, rond- en platbodemjachten met meer dan 1 mast						Motorboten met mast			Motorboten zonder mast roeiboten enz.		
	In wedstrijd	Varende	Stil-liggende	In wedstrijd	Varende	Stil-liggende	In wedstrijd	Varende	Stil-liggende	In wedstrijd	Varende	Stil-liggende	In wedstrijd	Varende	Stil-liggende	In wedstrijd	Varende	Stil-liggende	In wedstrijd	Varende	Stil-liggende
Natievlag aan vlaggestok op roer of achtersteven		•	•			•		•	•						•*	•		•		•	•
Natievlag aan gaffel					•										•						
Natievlag in de top van de achterste mast												•	•								
Clubstandaard in de top van de mast		•	•		•	•		•	•								•	•			
Clubstandaard in de top van de langste mast												•	•		•	•		•			
Clubstandaard aan vlaggestok op voorsteven																			•	•	
Eigenaarsvlag in de top van de mast	•				•			•									•				
Eigenaarsvlag in de top van de langste mast											•			•			•				
Eigenaarsvlag in het stuurboordswant			•			•			•										•		
Eigen.vl. i.h. stuurboordswant v. d. voorste mast; bij schoeners in de voortop												•			•			•			
Geus in nationale kleuren op boegspriet of voorsteven		•	•								•**	•**		•**	•*						
Geus naar keuze, zoals natie-, stads-, provinciale- of ANWB-vlag op voorsteven																	•	•			

* Alleen voor torentuigen.

**Alleen voor rond- en platbodemjachten.

top gevlagd. Ten slotte worde nog vermeld dat wanneer een jacht, dat aan een wedstrijd deelneemt, een protest tegen een ander deelnemend jacht (of tegen het wedstrijdcomité) wenst in te dienen, het in het want (of bij eenmansboten op een speciaal daarvoor bestemd houdertje) als teken daarvan de internationale lettervlag B (rood met driehoekvormige insnijding) dient te zetten. Enkele vaarreglementen schrijven verder bijzondere vlaggen voor die hier niet zullen worden beschreven.

Wimpels zijn driehoekig of — en dan meestal gespleten — lintvormig met een verhouding van ten minste 1 : 3. Voorbeelden hiervan zijn de tot op het water reikende lange oranje wimpel, die boven de nationale vlag in de top kan worden gevoerd bij feestelijkheden, waarbij het Huis van Oranje betrokken is, en de wimpel die het kenmerk voor een oorlogsvaartuig is. De oorlogswimpel van onze marine is rood-wit-blauw en gespleten en hij mag uiteraard uitsluitend op vaartuigen van de Koninklijke Marine worden gevoerd. Op handelsvaartuigen ziet men nog wel eens naamwimpels; deze behoren — evenals reclamewimpels voor commerciële ondernemingen en dergelijke — op jachten niet thuis. Wakers en vleugels zijn wimpels zonder betekenis, hetgeen niet wil zeggen dat zij in bepaalde gevallen — bijvoorbeeld voor ronde en platbodemjachten — niet aan traditionele vorm en kleur gebonden kunnen zijn. Zij dienen om de windrichting te kunnen vaststellen.

In onze watersport geschiedt de vlagvoering volgens in de loop der tijden gegroeide ongeschreven regels en — voor zeilvaartuigen — volgens enkele door de algemene vergadering van de Koninklijke Verbonden Nederlandsche Watersport Verenigingen van december 1949 in het voetspoor van de (Engelse) Royal Yacht Squadron vastgestelde regels. Buiten dienst, dat is wanneer het jacht zich in zijn winterkwartier of, voor langere tijd onbemand, op zijn ligplaats bevindt, worden geen vlaggen gevoerd. De regels voor de vlagvoering in dienst bij dag kunnen het eenvoudigst worden weergegeven in het nevenstaande schema, dat is ontleend aan de door de ANWB uitgegeven Almanak voor Watertoerisme (Deel I).

In dienst worden 's nachts — behoudens de waker en als regel de clubstandaard — geen vlaggen gevoerd. Voor speciale gelegenheden en omstandigheden kent men bijzondere wijzen van vlagvoering en bijzondere gebruiken. Hierboven werden reeds het vlaggen van top en het pavoiseren aangestipt. Vlaggen van top bestaat daarin, dat men behalve de in het schema aangegeven vlaggen in elke top een natievlag voert, terwijl men, zoals reeds gezegd, indien bij de feestelijkheden het Huis van Oranje betrokken is, ook nog boven een der topvlaggen een tot op het water reikende oranje wimpel kan voeren. Bij zeer feestelijke gelegenheden hijst men bovendien nog de pavoiseervlaggen. Men denke er daarbij aan, dat — althans bij ons — met een gepavoiseerd jacht niet gevaren

mag worden. Een gebruik van betrekkelijk recente datum is dat men in vreemde wateren en havens uit beleefdheid de natievlag van het betreffende land in het stuurboordswant ter hoogte van de zaling hijst. Het omgekeerde komt men ook wel eens tegen, namelijk dat men, indien men een buitenlandse gast aan boord heeft, diens nationale vlag op de hierboven aangegeven wijze voert.

Op onze binnenwateren is het geen gebruik dat jachten elkaar salueren. Een uitzondering zou men onder omstandigheden kunnen maken voor het geval men een der jachten van leden van ons vorstenhuis zou ontmoeten, doch men dient daarbij dan wel te bedenken of het in feite verplichte beantwoorden van het saluut gezien de omstandigheden (bijvoorbeeld het grote aantal aanwezige jachten) niet ongewenste overlast zou kunnen opleveren. Salueren geschiedt door de nationale vlag statig iets meer dan half neer te halen en deze zodra het saluut wordt beantwoord weer statig voor te hijsen. Wordt het saluut niet binnen redelijke tijd beantwoord, dan wordt de vlag tijdelijk neer- en ingehaald. De wijze van salueren door de vlag driemaal op en neer te halen is reeds lang geleden in onbruik geraakt; men ziet het echter nog wel een doodenkele keer als goedmoedig grapje tegenover zeer goede vrienden toepassen. Een oplopend vaartuig saluut het opgelopen vaartuig en tegenliggende vaartuigen salueren wanneer ze elkaar op circa twee streken voorlijker dan dwars peilen, waarbij het minst voorname met het brengen van het saluut behoort te beginnen. Zo zal bijvoorbeeld een jacht tegenover een marinevaartuig het initiatief behoren te nemen. Het gebruik ten teken van rouw de vlag halfstok te voeren, behoeft wegens zijn algemene bekendheid wel nauwelijks vermeld te worden.

Ten slotte nog enige algemene opmerkingen. Vlaggen en wimpels worden van verschillende stoffen, bijvoorbeeld vlagge-look, zijde, kunststoffen van verschillende benamingen, enzovoort gemaakt. Vroeger werd de grootte van een vlag steeds uitgedrukt in „kleden” (de banen ter breedte van circa 50 cm, waaruit zij werd samengesteld) en sprak men van $\frac{1}{2}$, $1\frac{1}{2}$, $2\frac{1}{2}$ enz. kleeds-vlaggen; tegenwoordig geeft men de grootte echter vaak aan in centimeters of meters. De kleuren van een vlag worden, zo zij in horizontale banen voorkomen, genoemd van boven naar beneden; bij vertikale banen van de broeking af. Wil men derhalve de Nederlandse vlag beschrijven, dan zegt men dat deze rood-wit-blauw is; de Franse vlag is blauw-wit-rood.

Op het water ziet men scherp en kan men uit kleinigheden veel omtrent de kwaliteiten van de eigenaar van een jacht afleiden. Niets tekent een eigenaar zo zeer als een sloddervos en een man met gebrek aan gevoel voor etiquette als een niet geheel voorgehesen en/of in elkaar gedraaide vlag, en zo meer. Zeelui zijn op dit punt pijnlijk nauwkeurig. Enige jaren geleden liep schrijver dezes eens met een Zweedse gezagvoerder door een Haagse winkelstraat, waar een groot magazijn zijn gevel met de vlaggen van vele naties had versierd. De Zweedse vlag hing er als een in elkaar gedraaide en verfrommelde dwiel bij en mijn goede vriend rustte niet voordat hij daarin verandering had laten brengen; hij kon het eenvoudig niet aanzien.